

1. Οι σταυροφορίες και η πρώτη άλωση της Πόλης

α. Ορισμός και παράγοντες

Σταυροφορίες: ήταν μία κίνηση που εκδηλώθηκε στη Δύση τον 11^ο αι., προήλθε από πρωτοβουλία των παπών και απέβλεπε στην απελευθέρωση του Παναγίου Τάφου και των Αγίων Τόπων που είχαν κατακτήσει οι Σελτζούκοι (1077).

Παράγοντες διαμόρφωσής τους:

- Η **φημολογία** για τις **ωμότητες** Αράβων και Τούρκων κατά των προσκυνητών.
- Τα **οικονομικά προβλήματα** της Δύσης.
- Το **κάλεσμα για βοήθεια** που απηύθυνε ο αυτοκράτορας Αλέξιος Α΄ Κομνηνός στους ηγεμόνες της Δύσης.

β. Οι τρεις πρώτες σταυροφορίες

Πρώτη σταυροφορία (1096-1099): Κηρύχθηκε από τον πάπα Ουρβανό Β΄ στο Κλερμόν της Γαλλίας, είχε κυρίως **θρησκευτικό χαρακτήρα** και κατέληξε σε νίκη των σταυροφόρων επί των Τούρκων, επιστροφή των εδαφών της δυτικής Μ. Ασίας στο Βυζάντιο και ίδρυση αυτοτελών κρατιδίων στη Συρία και την Παλαιστίνη από τους Φεουδάρχες.

Δεύτερη σταυροφορία (12^{ος} αι.): αποτυχία.

Τρίτη σταυροφορία (τέλη 12^{ου} αι.): απώλεια για το Βυζάντιο της Κύπρου, η οποία καταλήφθηκε από τον Άγγλο βασιλιά Ριχάρδο Λεοντόκαρδο και παραδόθηκε στον φράγκο Γουίδο Λουζινιάν (1192).

γ. Η τέταρτη σταυροφορία

Οι σταυροφόροι, κινούμενοι από υλικά και μόνο κίνητρα, παρεξέκλιναν από τον αρχικό τους στόχο, που ήταν η Αίγυπτος και η Συρία, και **κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη το 1204.**

2. Η περίοδος της Λατινοκρατίας και τα ελληνικά κράτη

α. Τα λατινικά κράτη

Λατινοκρατία: περίοδος που άρχισε με την άλωση της Πόλης το 1204 και τη διανομή των βυζαντινών εδαφών (*Ρωμανία*) από τους σταυροφόρους. Οι Βενετοί πήραν τη «μερίδα του λέοντος»: το μεγαλύτερο μέρος της Βασιλεύουσας και τα σημαντικότερα λιμάνια και νησιά στο Αιγαίο και στο Ιόνιο πέλαγος.

- **Αυτοκρατορία της Κωνσταντινούπολης**
- **Βασίλειο της Θεσσαλονίκης:** εξαρτιόταν από την αυτοκρατορία της Κωνσταντινούπολης.
- **Δουκάτο των Αθηνών:** κυριαρχήθηκε κατά το 14^ο αι. από τους Καταλανούς και αργότερα από μία φλωρεντινή οικογένεια.
- **Ηγεμονία της Αχαΐας:** από αυτή γεννήθηκε το Δεσποτάτο του Μυστρά.

β. Τα ελληνικά κράτη

Ελληνικά κράτη:

- **Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας:** εκτεινόταν στις ΝΑ ακτές του Ευξείνου Πόντου.
- **Αυτοκρατορία της Νίκαιας:** εκτεινόταν στο ΒΔ τμήμα της Μ. Ασίας και ήταν το ισχυρότερο ελληνικό κράτος (εκεί μετακομίζει ο Έλληνας Αυτοκράτορας).
- **Κράτος της Ηπείρου:** περιλάμβανε την Ήπειρο και την Αιτωλοακαρνανία.

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟ (1025-1453) – ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ
II. ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

- **Δεσποτάτο του Μυστρά:** μετά τη μάχη της Πελαγονίας (1259) τα κάστρα Μάνη, Γεράκι, Μονεμβασιά, και Μυστράς παραχωρήθηκαν από τους Φράγκους στο Βυζάντιο και αποτέλεσαν το Δεσποτάτο του Μυστρά, το οποίο κυβερνιόταν από έναν δεσπότη, αδερφό του βυζαντινού αυτοκράτορα και είχε πρωτεύουσα το Μυστρά.

γ. Λατίνοι και Έλληνες

Οι Έλληνες **αντιστάθηκαν** αποφασιστικά απέναντι στους υπερόπτες και «σχισματικούς» Λατίνους.

δ. Νέα ιδεολογία και ανάκτηση της Πόλης

Μετά την Άλωση της Πόλης το 1204 η **αρχαία ελληνική κληρονομιά** και η **χριστιανική πίστη** άρχισαν να συμβιβάζονται στη συνείδηση του Ελληνορωμαίου [Βυζαντινός] και να αποτελούν τα βασικά συστατικά της νέας ιδεολογίας του (σύνδεση με το ιστορικό του παρελθόν).

Στόχος των ελληνικών κρατών έγινε η **ανάκτηση της Πόλης** και η **ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας**, έργο που πραγματοποίησε ο αυτοκράτορας Νίκαιας **Μιχαήλ Η' Παλαιολόγος** το 1261 (ιδρυτής της τελευταίας δυναστείας, των Παλαιολόγων).